

Voiko sisaruus satuttaa? Sisarusten välinen väkivalta

Valtakunnallinen väkivaltatyön foorumi
18.9.2015

Tuulia Kovanen
Suunnittelija

Ensi- ja turvakotien liitto ry

tuulia.kovanen@ensijaturvakotienliitto.fi

”Olin isoveljeni uhri ja sillä oli peruuttamattomat seuraukset käsitykseeni elämästä ja ihmisistä. Veljet olivat minua isompia ja voimakkaampia. Vaikka panin tosi lujaa hanttiin en voinut heille mitään. Meillä kotona vallitsi viidakon lait eli vahvin voittaa. Tämä vei uskoni ihmisen hyvyyteen, oikeudenmukaisuuteen ja etenkin perhe-elämään niin, että jäin vapaaehtoisesti lapsettomaksi. Oma lapsuuteni oli niin kurja, etten halua samaa kohtaloa kenellekään.”

(Ote Meidän Perhe -lehden keskustelupalstalta)

Sisaruus on seuraa ja jakamista

Nuorten kuvauksia:

- Voi tehdä asioita yhdessä ja pitää hauskaa
- Voi viihtyä yhdessä ja olla kivaa
- Sisarus tuntuu kaverilta
- Varmempaa ja pitkäkestoisempaa:
”jos tulee jotain riitaa niin kaverisuhde saattaa katketa, mut sisaruus säilyis”
- Yhteishenki:
”jos toinen joutuu pulaan niin puolustetaan”
- Jakaminen: voi jutella yhdessä kaikista asioista

Mistä sisarusten välille syntyy riitaa?

- Tavallisista asioista
- Kotitöistä
- Tietokoneesta ja telkkarista
- Huutamisesta ja ilkeästä puhumisesta toiselle
- Toisen yksityisyyden kunnioittamisesta
- Vanhempien suosiosta
- Tavaroista ja vaatteista

Läheisyys on mahdollisuus

”Kun sisarukset on niin läheisiä ja ne tietää ne omat heikot kohdat ja osaa loukata sanallisesti paremmin kuin joku puolittutu kaveri ja se ei oo kivaa.”

(Nuorten ryhmäkeskustelu)

Tutkimukset kertovat

- Lapsiuhritutkimuksessa joka viidennessä pahoinpitelytapauksessa tekijäksi ilmoitettiin sisko tai veli (Ellonen 2008)
- Sari Lepistön väitöskirjatutkimuksessa 25 % nuorista kuvasi sisarusten välistä väkivaltaa (Lepistö 2010)
- Nuorten rikoskäyttäytyminen ja uhrikokemukset 2012 - tutkimuksen mukaan 29 % tytöistä ja 20 % pojista on kokenut väkivaltaa sisaruksen taholta (Salmi 2012)
- USA:ssa noin 35 % nuorista on kokenut väkivaltaa sisaruksen taholta edellisen vuoden aikana, eniten väkivaltaa ilmeni 6-9 -vuotiaiden lasten ikäryhmässä (Finkelhor 2006)
- Lasten aggressio on usein impulsiivisempaa ja hillitsemättömämpää kuin aikuisten → aiheuttaa vakavia seurauksia ja traumatisoitumista

Kuvio 1. Sisarusten välisen väkivallan ilmenemismuodot (ammattilaisten fokusryhmähaastattelun jäsenitys)

Missä raja menee?

- Toiminta, joka ei tapahdu molempien osapuolten suostumuksella on väkivaltaa
 - *”Jos toinen kokee teot loukkaavana, ahdistavana ja omaa toimintaa rajoittavana se on väkivaltaa”*
- Nuoret painottivat, että raja on henkilökohtainen
 - *”Jos pitää pelätä jotakin”*
- Rajan tunnistamista hämärtää sisarusten välisen väkivallan normalisoituminen ja ajatus siitä, että sisaruuden kuuluu kasvattaa

”Luulisin, että jos ikäero ei ole kovin montaa vuotta, niin siinähän nahistelevat, se kuuluu sisaruuteen. Tietysti, jos aikuinen lapsi huitelee pinnasänky-ikäistä, niin on jo aihetta puuttua, mutta jos 18-vuotias ja 15-vuotias tappelevat, niin se on ihan normaalia. Sisarusten kuuluukin itse setviä keskinäinen nokkimisjärjestys ja opetella toimimaan toistensa kanssa. Se on oivaa opetusta elämää varten.”

(Ote Meidän perhe -lehden keskustelupalstalta)

Vaikutukset lapselle ja nuorelle

- Ei tule kuulluksi tai nähdyksi
- Väkivalta hyväksytään → oma arvokkuuden tunne vähenee, mitätöityy
- Väkivalta muuttuu siedettäväksi osaksi omaa elämää
- Itsetunto murenee
- Oireilla voi näkyvästi tai näkymättömästi
- Kun lapsi tai nuori vetäytyy syrjään, eristäytyy, on sulkeutunut → taustalta voi löytyä sisarusten välistä väkivaltaa

Mitä tapahtuu ihmiselle, jota sisarus on alistanut?

- Itsetunto alenee
- Masennus
- Itkuisuus
- Sulkeutuminen
- Alistuminen muissakin tilanteissa
- Vetäytyy kuoreensa
- Ei uskalla puhua
- Itsetunto katoaa pikkuhiljaa
- Ajautuu huonoille teille
- Tulee ujo, syrjäytynyt ja surullinen

Kontekstina perhe

- Sisarusten välinen väkivalta ilmentää aina jollakin tavalla perheen kokonaistilannetta
- Jokaisella on oma kokemuksensa asiasta
- Perheen aikuisten suhteen laadulla on yhteys sisarussuhteen laatuun
- Valta voi olla hallitsemattomasti käytössä perheen sisällä
- Tunteiden nimeäminen ja tunnistaminen haastavaa: ei puhuta tunnetiloista/ osoiteta tunteita perheen sisällä
- *”Toisen ihmisen arvostus ja kunnioitus aikuisten välillä heijastuu lapseen”*
- Ylisukupolvinen periytyvyys

Sisarusten erilainen kohtelu

”Vanhemmat piti kovaa kuria meille vanhemmille selkäsaunaa yms. sitten kun pikkuveli syntyi ja kasvoi hänellä ei ollut kuria eikä kuritusta. Samat asiat mistä meille tuli selkään veljelle ei. Suorastaan kiusasi minua ja sen annettiin tapahtua. Tämä johti katkeruuteen ja kerran, siis yhden ainoan kerran löylytin pikkuveljeni kun vanhemmat oli poissa. Annoin selkäsaunan ja siihen loppui pikkuveljen kiusanteko.”

(Ote Meidän Perhe -lehden keskustelupalstalta)

”Kunhan ei suljeta silmiä”

- Lapsi tai nuori voi pitää väkivaltaa normaalina sisaruuteen kuuluvana asiana
- Aikuisen malli lapselle ja nuorelle on tärkeä
- Tärkeää, että ammattilaisilla on tietoa ilmiöstä, taustoista ja rohkeutta kysyä asioista luontevasti ja avoimesti → vahvistaa myös rohkeutta kertoa
- Tärkeää, että peruspalveluissa on valmiuksia tunnistaa sisarusten välinen väkivalta
- ”Suhteellisen yleistä, mutta harvoin tulositynä palveluihin”
(Ammattilaisten fokusryhmähaastattelu)

”Ydin sisarusten välisessä väkivallassa ja kaikessa lasten kohtaamassa väkivallassa on se, miten aikuiset toimivat, mikä on aikuisen malli, missä kohtaa aikuiset rajoittavat, missä kohtaa puuttuvat ja miten aikuiset kykenevät tarjoamaan turvaa.”

(Ammattilaisten fokusryhmähaastattelu)

AUTTAJAN HUONEENTAULU

1. Ole läsnä ja kiinnostunut
2. Kuuntele, mitä nuori kertoo
3. Kuule aidosti
4. Älä vähättele tai suuretele
5. Älä selittele

Lähteet

- Caspi, J. (2012) Sibling aggression. Assesment and treatment. Springer, New York.
- Ellonen, N. (2008) Lasten ja nuorten väkivaltakokemukset. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedonantoja.
- Finkelhor, D. (2006) Kid´s stuff: The Nature and Impact of Peer and Sibling Violence in Younger and Older Children. Child Abuse and Neglect, Vol. 30, No.12, pp. 1401-21.
- Kovanen, T. & Pitkänen, M. (2014) Rispektii. Näkökulmia nuorten kohtaamaan perhe- ja lähisuhdeväkivaltaan. Ensi- ja turvakotien liitto ry.
- Lepistö, S. (2010) Nuorten kokema perheväkivalta, malli hyvinvoinnista ja selviytymisestä. Tampereen yliopisto. Hoitotieteen laitos.
- Salmi, V. (2012) Nuorten rikoskäyttäytyminen ja uhrikokemukset 2012. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedonantoja 113.

Kiitos!